

1960.

Négy éve bukott el az 56-os forradalom, két éve végezték ki Nagy Imrét. Ebben az évben készül a *Psycho*, az *Édes élet* és – a *Hét szamuráj* vadnyugati átdolgozásaként – a *Hét mesterlövész* című film, és ekkor kap 11 Oscar díjat az előző évben forgatott *Ben Hur*. 1960-ban rendezzi az UEFA az első labdarúgó Európa-bajnokságot – amit ekkor még Európai Nemzetek Kupájának neveznek –, ahol az Európa-bajnoki címet a Szovjetunió csapata szerzi meg, a párizsi döntőben a hosszabbításban legyőzve a jugoszláv csapatot. 1960-ban születik *Ayrton Senna*, *Diego Armando Maradona*, *Hugh Grant* és *Jean-Claude Van Damme*, ekkor hal meg *Albert Camus*, *Borisz Leonyidovics Paszternak*, *Clark Gable* és *Huszka Jenő*. Ebben az évben lesz Brasília Brazília új fővárosa, ekkor lőnek le egy Lockheed U2-es típusú amerikai kémrepülőgépet a Szovjetunió felett, ekkor fogja el Buenos Airesben és szállítja Izraelbe négy Mossad ügynök *Adolf Eichmann*t, és ez év október 31-én zárják be véglegesen a Bácsalmás és Csikéria közötti vasútvonalat.

1960 szökőév, a föld lakosainak száma 3 milliárd, ebből 600 millió él Európában.

1960. január 6-án kelt, 2004/1960. számú határozatával döntött Magyarországon a kormány arról, hogy „*Országos Kriminálisztikai Intézetet (továbbiakban: Intézet) kell felállítani*”. Nem tudni ma már, mi motiválta az államvezetést (akkori nevén: a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormányt) ebben a döntésében, és azt sem, milyen elképzelései, álmiai voltak annak a fiatal ügyésznek, *Gödöny József*nek, akit az Intézet vezetésével bíztak meg, és aki alapító igazgatóként három évtizeden keresztül állt az OKRI élén. Ma már ez is történelem: félévszázados históriája annak, hogyan vált egy néhány szobányi intézmény Kelet-Közép-Európa egyik legjelentősebb kriminológiai kutatóbázisává. Az alapító gárdából ma már senki nincs az Intézetben, és azok közül is csupán néhányan dolgoznak itt, akik még *Gödöny* igazgatósága alatt kezdték meg munkájukat.

Idén, 2009-ben kezdődik az Intézet ötvenéves fennállásáról megemlékező, azt ünneplő jubileumi emlékév. Ennek során számos rendezvényvel, kiadvánnyal adózunk az elődök munkájának és mutatjuk be a jelen eredményeit. A mai Kriminológiai Intézet filozófiája több alapelemet tartalmaz. Fontos princípiuma az „OKRI-tradíció” megőrzése és ápolása, a fél évszázadon átívelő kutatási hagyomány fenntartása és továbbvitele, a hazai kriminológia empirikus iskolájának fejlesztése. Alapvető célkitűzésünk a korszerű, a nemzetközi elvárásoknak megfelelő és az élvonalba tartozó nemzetközi kutatások színvonalát elérő szakmai tevékenység is. Jelentős szempont továbbá a gyakorlat-orientált működés. Az elméleti jelentőségű, illetve az alap-kutatási jellegű programok mellett fontosnak tartjuk az alkalmazott kutatásokat, a gyakorlat által igényelt és közvetlenül használható tevékenységeket. Törekszünk a praxissal való szoros kapcsolatra: az igények figyelembevételére és a gyakorlat formálására.

Az **OKRI Szemle** az Intézet megalapításának ötvenedik évfordulója alkalmából elindított, és – szándékaink szerint – a jövőben két évente megjelenő kiadvány, amely az „OKRI-szerdák” során elhangzott előadásokból, illetve az itt előadó szakemberek írásaiból nyújt áttekintő válogatást. A 2006 őszen elindult sorozat keretében eddig 106 előadásra, szakmai vitára, beszélgetésre került sor, ötvenöt előadó jött az Intézetbe, néhányuk visszatérően, több alkalommal is. Valamennyien szakmájuk meghatározó személyiségei, a hazai értelmiség jeles képviselői. Jelen kiadványunk az intézeti megújulás egyik elemének első éveit szemlézi, mutatja be. A folyamatos tanulás, a belső képzés, oktatás kiemelkedően fontos mind az Intézet és kutatóinak fejlődése, mind a gyakorlattal való kapcsolat szempontjából. A szervezett továbbképzést az OKRI-ban évtizedeken keresztül a havonta egy alkalommal megrendezésre kerülő szakmai konferencia volt hivatott biztosítani. 2006 ősztől megújítottuk a belső oktatás hagyományos rendszerét. Az új struktúrában szélesebb körű ismereteket kínáló oktatási/képzési modulok szerepelnek, meghívott előadók részvételével és heti rendszerességgel. A havi négy alkalomra bővült átfogó képzés megvalósításával a kutatók folyamatos szakmai fejlődésének/továbbfejlődésének biztosítása mellett a gyakorlattal való személyes és szakmai kapcsolattartást is célul tűztük ki.

Az oktatás új rendszere négy modulból épül fel.

Az elsőt a szakmai ismeretek fejlesztésére és az empirikus kutatások során elengedhetetlenül szükséges módszertani ismeretek területén mutatkozó hiátusok pótlására szerveztük. A „**Kriminológus Iskola**” a szűk értelemben vett szakmai tematikára fókuszál (a kriminológia és a kriminalisztika elmélete, a kriminológia története, az intézeti kutatások története, a fontosabb társtudományok – pszichológia, szociológia – releváns elméletei, kutatómódszertan stb.), célcsoportját elsősorban az Intézet – szerencsére növekvő arányú – fiatal kutatói jelentik. A „**Jogalkalmazói Fórum**” rendezvényei – a fókuszot szélesítve – azt a közvetlen környezetet vizsgálják, amelyben kutatásaink mozognak, ahol a kriminális deviancia jelenségei leggyakrabban értelmezésre kerülnek. A jogalkalmazás különböző területeiről meghívott szakemberek (bírák, ügyvédek, ügyészek, rendőrök stb.) és a jogalkalmazás elemzésével foglalkozó kutatók előadásaikban a gyakorlat aktuális kérdéseit tárgyalják. A legszélesebb kontextust magában foglaló „**Nyitott Műhely**” tematikájában a társtudományok aktuális kérdései, kutatási eredményei szerepelnek, a lehető legtágabb körben, az épített környezet szerepének bemutatásától a pszichés folyamatok megértéséig. Célkitűzéseink és reményeink szerint ezek a képzések szélesítik a kutatói perspektívát, a társadalmi/gyakorlati érzékenységet és ismereteket, továbbá elősegítik a társszakták tudományos eredményeinek beépítését az intézeti kutatásokba. Az új képzési struktúra negyedik elemeként megtartottuk és folytatjuk az eddigi hagyományos belső szakmai oktatást, a „**Szakmai Nap**”-ot is. Minden hónap utolsó szerdáján továbbra is sor kerül arra az intézeti szakmai fórumra, amelyen egy-egy munkatársunk tart beszámolót valamely részben lezárt, vagy befejezett kutatásáról.

Az OKRI Szemle első kötetét **Szikinger István** tanulmánya nyitja meg. A dolgozat („*Téveszmék a biztonságról és a szabadságról*”) súlyosan aktuális és nagyon is gyakorlati konzekvenciájú kérdést tárgyal. A biztonság és szabadság nem csupán politikai, alkotmányossági, jogfilozófiai vagy hatalomelméleti szempontból alapvető fogalmak, de a hétköznapi praxis, a mindennapokat érintő konkrét szabályozási és jogérvényesülési kérdések tekintetében is. Vajon helytálló-e az a politikai-jogi gondolkodás alappillérenek tekinthető nézet, amely a szabadságjogok és a biztonság között

fordított arányosságot tételez fel, vagyis úgy véli, az egyik oltalmazása csak a másik rovására fokozható? Vajon igaz-e, hogy ha „a biztonság súlyos, feltétlenül elhárítandó veszélyek miatt erősítésre szorul, akkor elkerülhetetlen az alapjogok korlátozása”? Súlyponti kérdése volt ez a felvetés a kriminológiai cselekvésnek korábban is, és kiemelkedő jelentőséget nyert a szervezett bűnözéssel, vagy a huszadik század második felében „újjászülető” terrorizmussal kapcsolatban, különösen 2001. szeptember 11-e után. Szikinger a biztonság és az emberi jogok történeti kapcsolatának az amerikai Függetlenségi Nyilatkozatig visszanyúló fölvezetése és a vonatkozó elméletek, valamint a hazai gyakorlat áttekintése után az „egyensúly-elméletek” alapfeltevésével ellentétes konklúzióra jut. Álláspontja szerint az „'egyensúly-elmélet' alapjaiban hibás”, a biztonságról és szabadságról alkotott elképzelés doxazma, tudományos téveseszmé csupán. Végső következtetése szerint „a szabadság, illetőleg az annak érvényesülését szolgáló alapjogok és az alkotmányos demokrácia biztonsága között nincs olyan viszony, amely az egyiknek a másik rovására való erősítését alapozhatná meg a maga általánosságában. Ellenkezőleg: a két érték kölcsönösen erősíti egymást.”

A szabadság és a demokratikus rendszer által garantált egyéb jogok érvényesülésének egyik fontos letéteményese a jogot alkalmazó/szolgáltató szervezetrendszer, az igazságszolgáltatás bírói jogalkalmazó rendszere. Ez azonban – a politikai rendszerváltáshoz kapcsolódó illúziók ellenére – továbbra is számtalan sebből vérzik. **Fleck Zoltán** jogszabályi elemzései és empirikus vizsgálatai keserű kórismét állítottak fel az igazságszolgáltatás szervezetéről és működéséről. A diagnózis persze, legyen az bármilyen precíz, önmagában nem orvosolja a helyzetet; ehhez terápia, megfelelő kezelési módszer kimunkálása is szükséges. Vagyis – mint Fleck írja –, a diagnózis felállítása után „adódik a feladat a helyzetből kivezető utak megfogalmazására”. Az elemző pedig nem zárkozhat be elegánsan a teóriák elefántcsonttornyába e feladata előtt, mert „a tudománynak, bármennyire is testhezállobb feladat a diagnózis-készítés, legalább a kívánatos irányok megfogalmazásában részt kell vennie”. A tanulmány („A bírói hatalom válságából való kilépés irányai”) a modern igazságszolgáltatás irányába vezető szükséges változtatások közül a bírósági szervezetnek a hatékonysággal közvetlen kapcsolatban álló oldalaival foglalkozik. Áttekinti az „Európában hagyományosan magára hagyott” bírói hatalomra irányuló, a komplex kihívásokra reagáló

európai bírósági igazgatásában az 1990-es évektől megjelenő különböző, a hatékonyság növelését szolgáló *public management* elemeket, és következtetéseket fogalmaz meg a magyar igazságszolgáltatás vonatkozásában.

A demokratikus jogállamban a jog uralma, az emberi méltóság védelme a szabadságvesztéssel vagy korlátozással szankcionáltak esetében sem sérülhet. Ahogyan **Vókó György** írja, „*a jogállamiság egyik meghatározó kritériuma, hogyan bánnak az adott országban a bűncselekményt elkövetővel, illetve annak elkövetésével gyanúsított fogvatartottal. A személyi szabadság korlátozása során – még ha az törvény és bírósági határozat alapján történik is – a felelősségre vonás hatálya alatt álló személy részére biztosítani kell az állam védelmét a törvényesítő bánásmóddal szemben.*” A „Jogalkalmazói Fórum” utolsó tanulmánya („*Fogvatartottakkal való bánásmód Magyarországon*”) a jogszabályok és az Európa Tanács Kínzás Megelőzési Bizottsága Magyarországon tett látogatásainak tapasztalatai, az országról kiállított jelentések alapján mutatja be a fogvatartottakkal való bánásmód helyzetét, értékelését. A kilencvenes évek közepén a nemzetközi megfigyelők kiugróan jogellenes gyakorlatot, rendszeresen előforduló fizikai bántalmazást, rossz bánásmódot nem tapasztaltak, de jelezték, hogy az intézmények rendszeres látogatása, felügyelete és a bv. személyzet oktatása, szakmai képzése prioritást kell, hogy élvezzen a jövőben. 2008-ban (2007-hez képest) 57%-os növekedést mutatott a bánásmóddal összefüggésben előterjesztett panaszok száma. A leggyakoribb panaszok: fogvatartottakkal szemben alkalmazott hangnem/dohányzók és nemdohányzók összejárása/mozgást korlátozó eszköz indokolatlan használata volt. A fogvatartottak sérelmére elkövetett hivatali bűncselekmények miatt 2008-ban 417 esetben tettek feljelentést, ebből 33 ügyet elutasítottak, a többiben eljárás indult. Felmentő ítélet nem született. Vókó kiemeli, hogy különös hangsúlyt kell fektetni a törvényesség biztosítására, a hatályos magyar és nemzetközi normák betartására, az emberi méltóság védelmére, a személyzet szakszerű és lelkiismeretes munkájára.

A „Nytott Műhely” társadalomtudományi fórumán elhangzott előadások szemlélését a „*Bankárpercek Magyarországon*” kerekasztal-beszélgetés egyik résztvevője¹, **Diós Erzsébet** tanulmánya vezeti be („*Bankcsődök és*

---

¹ A kerekasztal-beszélgetésen Bárándy Péter, Polgár András és Nehéz-Posony Márton vettek még részt.

bankárperek. Bankbukások története tanulságokkal”). A “bankárper” – a többi bankár előtagú és hasonlóan antikapitalista ízű szószervezettel együtt – a szocializmust felváltó kor bulvár frazeológiájának terméke. „Fehérgalléros bűnözésről már a rendszerváltás előtt is lehetett hallani, de a ‘bankárper’ kifejezés nemigen fordult elő sem a szakirodalomban, sem a médiában vagy a közbeszédben.” A dolgozat egy krimi izgalmasságával ad rövid és szakszerű áttekintést a rendszerváltozást követő első évek két jelentős pénzügyi bűnyügről – “bankbotrányáról” –, az Ybl Bank 1992-ben bekövetkezett fizetésképtelenségéről („Volt egyszer egy Ybl Bank”) és az Agrobank Egzisztencia hitel folyósításához kapcsolódó, másodfokon vesztegetésnek minősített ügyéről („Az Agrobank Rt. és vezetőinek bukása”). Amint Diós a bevezetésben írja, „a két bank és vezetőinek története nemcsak jogtörténeti érdekesség, hanem korrajz is az adott időszak jogalkotásáról, társadalmi-gazdasági állapotáról, amely számos tanulságot is hordoz magában. Ezért érdemes röviden áttekinteni, hogy a két pénzügyi bűnyügről hogyan került abba a helyzetbe, hogy ilyen mértékben elveszítse betéteseinek bizalmát, s ehhez mennyiben járultak hozzá a külső – mikro- és makrogazdasági – körülmények, s mennyiben az egyéni, emberi tényezők: a pénzügyi bűnyügről vezető tisztviselőknek szakszerűtlen, vagy éppen szándékosan jogsértő magatartásai. Az sem érdektelen, hogy ezeknek az eseményeknek a társadalom, a jogalkotás szempontjából milyen hozadéka volt.”

Rainer M. János rövid tanulmánya („A Nagy Imre-per – ötven év távlatából”) a Nagy Imre és társai kivégzéséhez vezető kirakatper politikai és személyi konstellációit mutatja be, és a történelmi kutatás alapján és eszközeivel szolgál örök mementóul a politikai diktatúrák jogszolgáltatásának működéséről. Amikor a jogalkalmazás teendőit egy politikai erőcsoport döntése határozza meg, ahol egy párt bizottsága és/vagy első embere dönt arról, hogy „szabad folyást kell engedni a törvényes eljárásnak”, ott nincs törvényesség és nincsen eljárás, mert nem hogy igazságot, de jogot sem szolgáltatnak – csupán a hatalom kérlelhetetlen logikája vág rendet a sorok között. Fontos emlékeztető jel ez a per ma is, fél évszázaddal Nagy Imre, Maléter Pál és Gimes Miklós kivégzése, és húsz évvel az 1989. június 16-ai újratemetés után. Komoly és súlyos figyelmeztetés a rendszerváltozás huszadik évében is feszültségekkel terhes társas haza megosztott lakóihoz: ha lehetséges, hogy a politika partikuláris hatalmi érdekei deflorálják a jogszolgáltatást, ha megengedett, hogy meghatározzák vagy akárcsak

befolyásolják a jogalkalmazó döntéseit, ez a szabadság a biztonság és a jog uralmáról hirtet megsemmisítő ítéletet.

A huszonegyedik század kezdete váratlanul és különös kegyetlenséggel (ha talán nem is előre megfontolt szándékkal) szembesítette a világ polgárait létezésük és jólétük gazdasági hátterének efemer voltával és végtelen sérülékenységgel. A gazdaság megrendülése szükségszerűen vezetett társadalmi feszültségekhez és ütközésekhez, és *„a globális pénzüpi válság különös élességgel vetette fel az állam szerepét a piaci hibák kiküszöbölésében és az ennek következtében fellépő társadalmi krízisek kezelésében”*. Felerősödtek a viták arról, milyen eszközök, működési módok, intervenciók, milyen típusú állami magatartás segíti elő a válság megoldását és jövőbeni elkerülését, a piac funkcionális hibáinak orvoslását. **Stumpf István** szikár elemzésének (*„Az állam újrafelfedezése és a Neoweberiánus állam”*) kiindulása szerint *„a 70-es és 80-as évek reagani és thacheri érájában kiteljesített, a smithi elveket extrémizáló politikai gondolkodás napjainkban csak korlátozott módon tartható érvényben – ha egyáltalán még érvényben tartható.”* A dolgozat bemutatja a társadalomszervezés versengő paradigmáinak, a piac dominanciáját hirdető *good governance* és az államközpontú, felelősség- és elszámoltathatóság-elvű *good government* modellek jellemzőit, nem rejtve véka alá a szerző elkötelezettségét az utóbbi mellett. Áttekinti a *new public management* jellemzőit, amelynek következményeit vállalhatatlannak ítéli, valamint ennek alternatíváját, a neoweberiánus államot. A társadalmi kiegyezés feltételeit, a szükséges megállapodást illetően a szerző szerint vannak dolgok, amelyek egészen egyértelműnek tűnnek, vannak, amelyekben lehetséges és szükséges is a vita, az azonban Stumpf álláspontja szerint bizonyos, *„hogya a jó kormányzás feltételeinek megteremtéséhez az állam megerősítésére van szükség, mert egy gyenge állam nem lehet képes sikeres társadalmi-gazdasági megállapodások kihordására. Vagyis meggyőződésünk szerint a két súlyos gócpont együttes kezelésére (az állam megerősítése és ennek érdekében/következményeként átfogó gazdasági-társadalmi megállapodás) van szükség.”*

A „Nytott Műhely” keretében elhangzott előadások közötti válogatást **Sándor Judit** nagy ívű dolgozata (*„Emberi jogok az orvosbiológia területén – a nemzetközi jog szerepe az emberi jogok és a bioetika közeledésében”*) zárja. *„Ha az elmúlt évtized emberi jogi dokumentumaira tekintünk, nyilvánvaló, hogy egyre több bioetikai vonatkozású probléma kerül ki az egyetemi és klinikai oktatás zárt*

világából, és kap fokozott nemzetközi jogi figyelmet. Van, aki a globalizáció következményének tartja ezt a jelenséget, van, aki a nemzetközi szervezetek bioetika iránt táplált növekvő érdeklődésének tudja be, de tény és való, hogy ami pár évtizede inkább csak az orvosi egyetemek elszigetelt és meglehetősen rövid stúdiuma volt, az mára részben az egyetemes emberi jogi normák részévé is vált.” A dolgozat az emberi jogok és a bioetika konvergenciáját, normáinak közeledését, kölcsönös egymásra hagyatkozását elemzi, és bemutatja ennek nemzetközi, regionális és nemzeti dimenzióit – az ENSZ és az Európa Tanács normáit, a strasbourgi bíróság gyakorlatát, valamint az uniós jogban és az Európai Bíróság gyakorlatában történő megjelenést. A nemzetközi jog és a bioetika kapcsolatáról felmerülő egyes kérdések – vajon a bioetika normáinak beemelése az emberi jogi normák közé normakollíziót okoz-e, vagy nem vezet-e a nemzetközi jog relativizálódásához – elemzése és megválaszolása nyilvánvalóan a szakértőkre vár. A tanulmány problémafelvetése és az illusztrációként citált jogesetek azonban a „laikus közönség” számára is meggyőzően és egyértelműen mutatják, mennyire nem csupán a szakemberek szűk körét érintő, ezoterikus téma ez, mi több, mennyire létfontosságú a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének térségében az, hogy az emberi jogok és a bioetika normái kikristályosodottak és széles körben elfogadottak legyenek.

Az OKRI Szemle utolsó blokkját – a „Kriminológus Iskola” keretében elhangzott előadások közötti válogatást – **Lévay Miklós** tanulmánya vezeti be. („*A gyermek érdekétől a megérdemelt büntetésig: a fiatalkorúakra vonatkozó büntető igazságszolgáltatás alakulása az Amerikai Egyesült Államokban*”) A bűnügyi tudományok kiemelt érdeklődését a fiatalkorúak iránt a szűk szakmai szempontok önmagukban is indokoltá teszik. A bűncselekmények jelentős részét ugyanis fiatal emberek követik el; aránytalanul magas a 15 és 25 év közötti korosztály részesedése a bűnelkövetésben. Az uniós országokban a fiatalkori bűnelkövetés teszi ki az összes elkövetés 15%-át, néhány országban az egyötödét. A brit kriminálstatisztika adatai szerint az adott évben elítéltek több mint egyharmada 21 év alatti. A bűnelkövető vagy deviáns fiatalok kezelésének megítélése mögött – a jogelméleti és prevenciós megfontolások mellett – jelentősen eltérő filozófiai felfogások állnak. A „*fiatalkorúak bíróságának funkciója nem a büntetés, hanem a segítség/támogatás*” és az „*egy súlyos bűncselekménnyel a súlyának megfelelően kell*

foglalkozni, függetlenül attól, hogy az elkövető 17, 37 vagy 67 éves” megfogalmazások nem csupán a markáns büntetelméleti koncepciókat tükrözik: gyökeresen különböző filozófiai álláspontokat képviselnek. Az előbbi szemlélet fontos mérföldköve volt az 1899-ben elfogadott törvénnyel Chicagóban felállított fiataalkorúak bírósága, amely elsőként tette lehetővé a felnőttkorúakra irányadóhoz képest eltérő, „más eljárás” alkalmazását a fiatalok esetében. A tanulmány áttekinti az azóta eltelt „több mint száz éves folyamat főbb állomásait, a változások lényegét, valamint azok magyarázó tényezőit” és ismerteti „az ún. transzfer törvények hatékonyságára vonatkozó kutatások legfontosabb eredményeit.” Izgalmas időutazáson vehetünk részt Észak-Amerikában – precíz idegenvezetéssel –, amelynek főbb stációi „a fiataalkorúak bírósága létrejöttének előzményei”, „a fiataalkorúak bíróságának korszaka”, „a fiataalkorúak büntető igazságszolgáltatása alkotmányos reformjának időszaka”, „a fiataalkorúak igazságszolgáltatása, mint a felnőtt bűnelkövetőkre vonatkozó rendszer enyhébb változata”, továbbá a transzfer törvényekre vonatkozó hatásvizsgálatok bemutatása. Igen tanulságos ez az áttekintés – és különösen a szigor hatékonyságára vonatkozó kutatások és elemzések ismertetése – ma, amikor a büntetőjogi libikókában a hetvenes évek kezdetétől fölemelkedő, a korábbi jogalkotás megoldásait megkérdőjelező, az elrettentésre, a megérdemelt büntetés elveinek eszmei alapjára építkező büntetési ideológia térnyerését éljük.

A tárgy és a metódus alapvetően meghatároz egy diszciplínát, ezért ezek a kérdések megkerülhetetlenek a tudományággal foglalkozó sorozat számára. Különösen fontosak a módszertani kérdések az empirikus kriminológiai iskola hagyományos műhelyének tekintett OKRI munkájában. A konkrét kutatómódszertani ismeretek elmélyítése mellett fontosnak ítéltük a speciális metodológia rendszerezett áttekintését is ebben a körben. **Korinek László** tankönyvi anyaga („*Kriminológiai kutatási módszerek*”) már előljáróban leszögezi, hogy „nem létezik úgymond egységes és kizárólagos kriminológiai módszer. Módszertani eszköztára lényegében megegyezik a tapasztalati társadalomtudomány által alkalmazott technikákkal, megoldásokkal. A kriminológiai kutatás az általánosnak tekinthető módszertanban annyiban foglal csak el sajátos helyet, amennyiben ezt a tárgya meghatározza.” A tapasztalati kriminológia, mint empirikus társadalomtudomány, módszertana tehát multidiszciplináris (és ebben a sajátosságában tulajdonképpen osztozik az

elméleti kriminológiával is). A módszertan bemutatása során a szerző végigvezeti olvasóit a kriminológiai kutatás folyamatán, a kutatás tárgyának kiválasztásától az adatok kiértékelésének fázisáig. Ebben a keretben mutatja be a kutatási hipotézisek megfogalmazását követő módszerválasztást, illetőleg a kriminológiai kutatások módszereit, az esettanulmánytól a társadalomtudományi kísérletekig. Egy rosszul megválasztott, vagy a metodológia szabályait sértően alkalmazott módszer megöli a kutatást. Önmagában a módszer azonban csupán egy "eredmény-semleges" eszköz, alkalmazásának eredményessége alkalmazójának felkészültségén múlik. A következtetések kimunkálása, az alkalmazási javaslatok megfogalmazása során már „a kutató lelkiismerete, szakismerete és valóságismerete szerint gondolja tovább a nyert eredményeket és próbálja meg 'operacionalizálni' ismereteit, hogy ezzel gazdagodjon például a bűnüldözés hatékonysága.”

A kötetet egy empirikus, a bűnügyi statisztika adatait elemző ismertetés zárja. „A büntetőjogi normákkal történő ismételt szembekerülés a bűnügyi tudományok régi, kedvelt témája. Két változata: a halmazati bűnelkövetés illetőleg a visszaesés” – írja **Vavró István** rövid, kötetzáró dolgozatának („A bűnözés szerkezeti különbségei előélet szerint”) bevezetőjében. Abból a feltételezésből kiindulva, hogy az első bűntényesek és a büntetett előéletűek bűnözésének szerkezete nemcsak alanyi, hanem tárgyi oldalon is lényegesen különbözik, az elemzés – a legfontosabb arányokat vizsgálva csupán – „gondolatébresztő jelleggel és illusztrációként a 2006-ban jogerősen elítélt felnőttek adatait” tekinti át. A vizsgálódás markáns szerkezeti eltérések meglétét jelzi. „A bűnözés szerkezete és az elítéltek előélete közötti kapcsolatot, vagy más megközelítésben a különböző előéletű elítéltek bűnözési szerkezetének eltéréseit vizsgálva egyértelműen látható, hogy a közvéleményben is a hagyományos bűnözés képzetét keltő bűncselekményeknél figyelhető meg az elítéltek előélet szerinti kedvezőtlen összetétele, illetőleg a büntetőjogi normákkal történő ismételt szembekerülés. [...] Mindezekből levonható az a következtetés, hogy az egyes bűncselekmények elkövetői különböző gyakorisággal válnak bűnismétlővé, visszaesővé, különös vagy többszörös visszaesővé. Mindez ismételten ráirányítja a figyelmet a bűnözés egyébként mennyiségileg is jelentős hányadát képező vagy elleni bűnözés gyakoriságára, és elkövetőinek személyi társadalomra veszélyességére.”

2009.

Januárban Csehország veszi át az EU soros elnöki tisztét, Szlovákiában bevezetik az eurót, a Gazprom teljesen elzárja az Ukrajnába vezető gázvezetékét, és beiktatják Barack Hussein Obama juniort, az Amerikai Egyesült Államok első színes bőrű elnökét. Februárban megkéselnek három kézilabdást Veszprémben, Budapesten őrizetbe, majd előzetes letartóztatásba veszik a hatodik kerület polgármesterét, Kolumbiában pedig kitör a Galares nevű vulkán. Áprilisban a magyar országgyűlés elfogadja a konstruktív bizalmatlansági indítványt és új kormányfőt választ, meghozza a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló törvényt, Mexikóban pedig megjelenik a sertés influenza vírusa, a H1N1. Májusban a Moszkvában rendezett 54. Eurovíziós Dalfesztivál nyertese a norvég színekben induló fehérorosz Alexander Rybak lesz, *Fairytales* című saját szerzeményével. megszületik a Sajtószabadság Európai Chartája, jogerősen 14 év fiatakorúak börtönében letöltendő büntetést kapnak a kaposvári diákgyilkosság elkövetői. Júniusban Európai parlamenti választásokat tartanak, a Magyar Nemzeti Bank kibocsátja az új 200 forintos pénzermét. Meghal Farrah Fawcett és Michael Jackson. Júliusban Észak-Indiában, Kelet-Nepálban, Dél-Kínában és a Csendes-óceánon a 21. század leghosszabb, több mint hat percig tartó napfogyatkozása látható, és Budapesten lezárul az OKRI Szemle első kötetének szerkesztése.

A föld lakosainak száma 6,7 milliárd, ebből 730 millió él Európában.

Az OKRI Szemle első kötetét azzal ajánlom az érdeklődő olvasók figyelmébe, hogy az új intézeti sorozat induló kiadványa nemcsak az Intézetben zajló előadások tematikájából, hangulatából ad ízelítőt, hanem reményeink szerint abból a szellemi pezsgésből és megújulásból is, amit számunkra ezek a beszélgetések, viták jelentenek.

Virág György